

HALDEN
KOMMUNE

Illustrasjonsbilde

Utvekst

**Rusmiddelpolitisk handlingsplan
For Halden kommune
2021-2025**

Innhold

Bakgrunn	3
Slik har vi det.....	3
Omsetning.....	4
Bruk av alkohol.....	4
Bruk av alkohol og marihuana blant unge i Halden	5
Skjenkepolitikk	6
Sentrale føringer	6
Slik vil vi ha rusmiddelpolitikken i Halden.....	7
Folkehelse	7
Tilgjengelige Tjenester og sosial inkludering	8
Regulering av tilgjengelighet av rusmidler.....	8
Vedlegg: bevillingsreglement.....	8

Bakgrunn

Alle kommuner er pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan, jf. alkoholloven § 1-7d. Innenfor alkohollovens rammer er kommunene gitt et stort ansvar og frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk. Kommunens forvaltning av alkoholloven er et viktig virkemiddel for å fremme folkehelse.

Planens hovedformål er å sikre systematisk arbeid med rusforebyggende tiltak og skjenkepolitiske tiltak.

Halden kommune har valgt en annen innretning på planverket på dette området enn det sentrale myndigheter anbefaler. Kommunen har valgt å ha strategiene for rusmiddelpolitikken i en egen plan, «*rusmiddelpolitisk handlingsplan*» mens det som omhandler tjenesteytingen er nedfelt i «*Rus og psykiatriplan for Halden kommune*».

Slik har vi det - Her skal vi sette inn statistikk og beskrivelser.

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) utgir årlig statistikk om alkohol og andre rusmidler. Statistikk er viktig i forbindelse med utforming av en rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Ungdataundersøkelsen i 2019 samt en befolkningsundersøkelse gjennomført i 2019 inneholder gode data som forteller hvordan status er i Halden.

Nasjonal statistikk hentet fra SSB, andel i prosent.

	Andel som drikker alkohol en gang per uke eller oftere	Andel som har drukket seks eller flere alkoholenheter ved en og samme anledning ukentlig	Andel som har brukt cannabis noen gang	Andel som har brukt cannabis siste 12 måneder
	2019	2019	2019	2019
Begge kjønn				
16-24 år	22	9	26	14
25-44 år	30	4	31	5
45-66 år	38	4	15	1
67-79 år	43	3	.	.

Tabellen viser at alkohol brukes mer jo eldre folk blir. Når det gjelder bruk av cannabis og de som har brukt dette de siste 12 måneder, så er de yngste mellom 16-24 år som dominerer bruken.

Illustrasjoner: pixabay

Omsetning

Liter alkohol per innbygger 15 år +, dagligvarer og vinmonopol¹

År	2012	2013	2014	2015	2016
Geografi					
Hele landet	5,1	5,0	5,0	5,0	5,0
Halden*	3,4	3,3	3,4	3,3	3,3
Moss*	4,9	4,7	4,7	4,7	4,7
Sarpsborg*	3,9	3,9	3,9	3,7	3,8
Fredrikstad*	3,9	3,8	3,8	3,7	3,7

I den enkelte kommune kan den registrerte alkoholomsetningen være et mål på totalforbruket og dermed en god indikator på omfanget av skader knyttet til alkohol. Grensehandel, avstand til vinmonopol og handelslekkasje til nabokommuner må imidlertid tas i betraktning når tallene tolkes. I vår region er det særlig grensehandel som påvirker omsetningen. Statistikk på bruk av alkohol kan vise et annet bilde enn omsetningen gjør.

Bruk av alkohol

Når det gjelder inntak av alkohol viser befolkningsundersøkelsen i Halden fra 2019 at 14% aldri drikker alkohol, 34% sier de drikker månedlig eller sjeldnere, 30% drikker 2-4 ganger per måned, 18% 2-3 ganger per uke, og 5% sier de drikker 4 ganger per uke eller mer. Snittet for Østfold er 4%. Sammenlignet med Østfold forøvrig viser også tallene at de som drikker mye, drikker i gjennomsnitt mange enheter oftere enn de som svarer at de drikker mye i Østfold forøvrig. Bruken av alkohol variere med alder og utdanningsnivå. Ut fra statistikken under kan det se ut som at menn med høy utdanning drikker mest, og alderspensjonistene utpeker seg som de som drikker alkohol oftest.

4.4. ALKOHOLBRUK

	Kommun	Hovedaktivitet					KJØNN		ALDER - LIVSFASER				HØYESTE AVSLUTTEDE				SIVILSTAND					
	Halden	Yrkesaktiv	Alderspensjonist	Arbeidslødig/Trygd/Sosial	Under utdanning	Annet	Mann	Kvinne	18-34	35-44	45-64	65-79	Grunnskole	Fagutdannin	Univ. siter - lav	Univ. siter - høy	Ukjent	Gift/partner	Samboende	Kjæreste	Enslig	Ukjent
To ganger per uke eller oftere	22 %	22 %	40 %	12 %	5 %	13 %	27 %	18 %	9 %	18 %	26 %	37 %	19 %	18 %	23 %	30 %	11 %	28 %	18 %	22 %	16 %	12 %

I den samme undersøkelsen blir respondentene spurt om hvor mange enheter de drikker når de drikker. (Et glass/en boks eller en drink) 51% svarer 1-2 enheter, 26% sier 3-4 enheter, 13% sier 5-6 enheter, 6% svarer 7-9 enheter og 3% svarer at de drikker 10 eller flere enheter. Disse tallene er ganske likt gjennomsnittet for Østfold.

illustrasjon, bilde fra pixabay

¹ Kommunehelsa.no

Bruk av alkohol og marihuana blant unge i Halden

Å drikke i ungdomsalderen er ofte sammenvevd med vennskap, flørting og en sosial livsstil. Unge som drikker alkohol midt i tenårene, har som regel mange venner og et aktivt sosialt liv.

Samtidig vet vi at det å drikke alkohol gir risiko for akutte skader, og ungdom som begynner å drikke tidlig, har i mange tilfeller et atferdsmønster der andre typer antisosial atferd og bruk av tyngre rusmidler inngår. Ungdom i en slik situasjon har gjerne et mer trøblete forhold til skolen og til foreldrene enn andre. De begår mer kriminalitet, har dårligere psykisk helse og får oftere problemer senere i livet.²

Ungdataundersøkelsen fra 2019 viser at det er stor variasjon i hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke alkohol. I starten av videregående har litt under halvparten vært tydelig beruset, men denne andelen øker til nesten åtte av ti i VG3. Tallene fra de siste årene tyder på at det har vært en utflating i bruken av alkohol. Det har derimot vært en viss økning i andelen som har vært beruset, særlig blant guttene. Det er generelt små forskjeller i alkoholvaner mellom gutter og jenter.

Elevhelsetjenesten ved Halden videregående skole³ sier at russetiden bidrar til økt alkoholbruk blant elevene, de sier at flere elever opplever et press på å drikke alkohol, og noen får helseutfordringer som følge av dette. I de verste tilfellene ender det med havarerte studier.

Ungdataundersøkelsen viser at i overkant av en av ti elever på videregående har erfaringer med hasj og marihuana. Bruken av hasj øker betydelig fra VG1 til VG3. Fra 2015 har det vært en markert økning i hasjbruk blant gutter.

Det er en betydelig kjønnsforskjell i bruken av hasj, hvor gutter bruker det mer enn jenter. Kjønnsforskjellen ser også ut til å øke i løpet av videregående.

Siden 2015 har det vært en liten økning i andelen som har blitt tilbudt hasj. Dette gjelder for begge kjønn, og øker i løpet av videregående.

Samtidig er det en god del flere som blir tilbudt stoffet enn som selv har prøvd det. Som i bruken av hasj er det en betydelig kjønnsforskjell hvor gutter i mye større grad enn jenter blir tilbudt stoffet.

Illustrasjon: bilde fra pixabay

² Ungdata.no

³ Møte med helsesykepleier og NAV-veileder 13.02.2020

Skjenkepolitikk – (fylt på etter møtet 31.08)

Skjenkepolitikk er ofte en vanskelig avveining mellom næringspolitiske interesser, innbyggernes krav og forventninger, og samfunnets ønske om å redusere uønskede helsemessige og sosiale konsekvenser.

Det viktigste og mest virksomme forebyggende tiltaket som kommunen kan bruke for å redusere alkoholforbruket er regulering av salgs- og skjenkesteder og salgs- og skjenketider.

Folkehelseperspektivet **skal vektlegges ved behandling av bevillingssaker. Til diskusjon.**

Kunnskap om folkehelseperspektivet skal være et tema i samarbeidet mellom kommunen bevertnernæringen. Til diskusjon Det er viktig at bevillingspolitikken gir forutsigbarhet for salgs- og skjenkestedene. Næringen gir xxx arbeidsplasser, og forutsigbarhet er en viktig faktor for å sikre disse.

For å sikre at salg og skjenking av alkohol foregår i tråd med gjeldende lover og regler skal **kontrolltiltak være et sentralt virkemiddel. Reaksjonen skal bidra til et ryddig uteliv. Til diskusjon**

Gjennom samarbeidet i **ansvarlig vertskap**, skal kommunen, politiet og skjenkenæringen samarbeide om å skape et tryggere uteliv ved å unngå overskjenking og skjenking til mindreårige. Målet er også å unngå vold relatert til skjenking av alkohol. Kommunen skal bidra til kurs i ansvarlig vertskap for næringen, skjenkekontrollen skal videreutvikles og kvalitetssikres, og **kommunen skal ta initiativ til et formalisert fast samarbeid mellom politi, næring og kommunen. (finnes ?)**

Kommunen skal sette krav til arbeidsmiljøet på skjenkestedene? Til diskusjon

Sentrale føringer

Helse- og omsorgsdepartementet er i gang med arbeidet med en nasjonal alkoholstrategi som skal legges frem høsten 2020.

Målet er å redusere alkoholforbruket i befolkningen med minst 10 prosent innen 2025 sammenliknet med 2010. Dette er en del av WHO's globale handlingsplan for forebygging og begrensning av ikke-smittsomme sykdommer (noncommunicable diseases, NCD).

Ramme for strategien er blant annet at det alkoholforebyggende arbeidet rettet mot ungdom skal styrkes. Det vil være særlig viktig å koordinere arbeidet opp mot å styrke det øvrige rusforebyggende arbeidet og mot rusreformen.

Regjeringen sier de vil videreføre hovedlinjene i dagens alkoholpolitikk med de regulatoriske virkemidlene i norsk alkoholpolitikk: bevillingsordningen, reklameforbudet, aldersgrenser, vinmonopol og alkoholavgifter. De har i et høringsbrev bedt om innspill på forslag i tillegg til dette.

Slik vil vi ha rusmiddelpolitikken i Halden

Eksempel på strategier – (arbeidsgruppa skal komme fram til hvilke strategier som skal innarbeides)

1. Tydelig folkehelseperspektiv (ble bestemt 31.08)
2. Tilgjengelige tjenester og sosial inkludering
3. Regulering av tilgjengelighet av rusmidler

Folkehelse

Blant de viktigste virkemidlene for å forebygge alkoholrelaterte skader er restriksjoner på tilgjengeligheten av alkohol. Tilgjengeligheten påvirker totalforbruket i befolkningen, som igjen har betydning for omfanget av risikofylt alkoholbruk, som i sin tur påvirker omfanget av helsemessige og sosiale skader.

Lavere forbruk av alkohol og andre rusmidler i befolkningen kan gi en betydelig folkehelsegevinst og bidra til å minske sosial ulikhet i helse. Kommunen har flere virkemidler, spesielt når det gjelder alkohol.

Alkohol- og narkotikabruk er blant de viktigste risikofaktorene for helsetap og tidlig død i befolkningen.⁴

- Vel 12 prosent av tapte friske leveår i den voksne befolkningen (aldersgruppa under 65 år) i Norge kan tilskrives alkoholbruk.
- Rusmiddelrelaterte helseskader er sosialt skjevfordelt, og grupper med lavere utdanning og/eller dårligere økonomi er mer utsatt enn andre (3).
- [Den sosiale ulikheten i dødelighet](#) som vi ser i Norge, kan i noen grad tilskrives alkoholbruk.

Tiltak som effektivt reduserer rusmiddelbruk i befolkningen, vil følgelig gi en betydelig folkehelsegevinst og bidra til å minske sosial ulikhet i helse.

Tiltak:

- Ressursgruppen for et trygt lokalsamfunn skal vurdere tiltak for økt opplevd trygghet i sentrum fredager og lørdager
-
-
-
-

⁴ Folkehelseinstituttet(fhi.no)

Tilgjengelige Tjenester og sosial inkludering

Halden kommune har utarbeidet en egen plan for tjenesteområdet rus og psykiatri. Denne planen inneholder blant annet mål og strategier for tjenester til personer som har utviklet et rusproblem. Planen omhandler tiltak for både behandling og støtte.

Lenke til rus og psykiatriplan for Halden kommune:

<https://www.halden.kommune.no/Planer/temaplaner/Documents/Plan%20for%20rus-%20og%20psykiatritjenesten%202016-2019.pdf>

Det skal utarbeides en ny rus og psykiatriplan i planperioden. I denne planen bør det innarbeides flere forebyggende tiltak som kan bidra til å forebygge rusbruk blant unge. Noen tiltak bør starte tidlig, allerede i grunnskolen.

Forslag til tiltak: kom frem i diskusjon 31.08. må velge hva som skal være med

- **Foreldrestøtte til tenåringsforeldre?**
- **Økt fokus på rusforebygging i elevtjenesten i grunnskolen?**
- **Ungdomsteam til å følge opp ungdom med psykososiale utfordringer?**
- **Tiltak for å forebygge og begrense rusbruk i russetiden?**
- **Alkoholforebyggende arbeid for eldre, i form av**
- **Medieinvolvering – kanal for informasjon ut?**
-
-

Regulering av tilgjengelighet av rusmidler

Forslag til tiltak:

- Bevillingsreglement
- Kontrolltiltak
-
-
-

Vedlegg: bevillingsreglement